

OD SYMBOLICKÉ K AMBICIÓZNÍ LEGISLATIVĚ: VZNIK A VÝVOJ KLIMATICKÝCH ZÁKONŮ V ZAHRANIČNÍ PRAXI

Mgr. Iveta Kvardová

1. Úvod

Klimatické zákony jsou relativně nově vznikajícím typem právních předpisů. V posledních 15 letech přijala rámcový zákon, který upravuje základní otázky související s reakcí státu na klimatickou změnu včetně stanovení dlouhodobých cílů a institucionálního zajištění jejich dosažení, téměř polovina evropských států.¹ S ohledem na závazky smluvních států Pařížské dohody je pravděpodobné, že tento trend bude dále pokračovat.

První zemí s klimatickým zákonem se stala Velká Británie. Zákon o změně klimatu z roku 2008 (*The Climate Change Act*) je nejstarším vnitrostátním právním předpisem, který stanovil závazný, ambiciózní a dlouhodobý cíl snížení emisí skleníkových plynů,² a je považován za mimořádně inovativní legislativní akt v oblasti ochrany klimatu.³

Velkou Británii brzy ji následovaly další evropské země, jmenovitě Skotsko (2009), Rakousko (2011), Island (2012), Dánsko (2014), Finsko (2015) nebo Irsko (2015). Z klimatických zákonů přijatých v návaznosti na uzavření Pařížské dohody v roce 2015, lze zmínit Švédsko (2017), Norsko (2017), Německo (2019) nebo Nizozemí (2019). Trend se však neomezuje jen na evropské země. V roce 2023 mělo vlastní klimatický zákon 13 mimoevropských zemí. Kromě již zmíněných států mezi ně patří Mexiko (2012), Nigérie (2013), Keňa (2016), Pákistán (2016), Paraguay (2017), Nový Zéland (2019), Peru (2020) nebo Kanada (2021). Stojí za povšimnutí, že více než polovina těchto zákonů vznikla až v posledních několika letech a jen za rok 2021 bylo přijato osm z nich.⁴

Česká republika klimatický zákon dosud nepřijala, přestože se v produkci emisí skleníkových plynů na obyvatele pohybuje daleko nad průměrem států EU a mezi

¹ EVANS, Nick a kol. The landscape of national climate framework laws in Europe. Online. *Ecologic Institute*, 13. 9. 2023, s. 1. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2023/Ecologic_Landscape%20of%20climate%20framework%20laws%20in%20Europe%20-%20Status%20update%202023.pdf

² COEN, David, KREIENKAMP, Julia a PEGRAM, Tom. Multilevel Governance of Global Climate Change – Problems, Policies, and Politics. Online. *GLOBE Project*, 30. 11. 2020, s. 61. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.globe-project.eu/multilevel-governance-of-global-climate-change-problems-policies-and-politics_11368.pdf

³ FANKHAUSER, Sam, AVERCHENKOVA, Alina a FINNEGAN, Jared. 10 years of the UK Climate Change Act. Online. *LSE Grantham Research Institute*, 2018, s. 7. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2018/03/10-Years-of-the-UK-Climate-Change-Act_Fankhauser-et-al.pdf

⁴ EVANS et al., The landscape of national climate framework laws in Europe..., s. 3.

státy OECD se řadí k těm s emisně nejnáročnější ekonomikou.⁵ Dosud jediný návrh klimatického zákona vytvořený zástupci České pirátské strany v roce 2023 nebyl po zahájení předběžných konzultací s veřejností předložen do legislativního procesu.⁶

Navzdory tomu, že klimatické zákony přijímá čím dál více států, existuje v této oblasti stále relativně málo právního výzkumu,⁷ resp. literatura ke klimatickým zákonům je často poměrně úzce orientovaná a mnohdy se omezuje na analýzu obsahu klimatických zákonů bez širšího kontextu. Až některé novější zdroje se pokouší identifikovat trendy ve vytváření klimatické legislativy včetně analýzy jejích účinků.⁸ Současná literatura se také zpravidla zabývá pouze těmi státy, kde byl klimatický zákon úspěšně přijat. Neúspěšné pokusy jsou studovány spíše výjimečně, přestože i tyto zkušenosti jsou velmi relevantní a mohou odhalit potenciální překážky tvorby klimatických zákonů.

V české literatuře toho ke klimatickým zákonům mnoho publikováno nebylo. Dosud jediným uceleným příspěvkem k tomuto tématu je článek Balounové a Snopkové publikovaný v časopise *České právo životního prostředí*⁹. Článek představuje základní charakteristiku klimatických zákonů a rozbor obsahu některých evropských předpisů, které dává do souvislosti s požadavky mezinárodního práva a práva Evropské unie.

Následující text na tento dosud jediný český článek k tématu klimatických zákonů navazuje a rozšiřuje ho o další poznatky s ohledem na výše popsané mezery v literatuře. K analýze klimatických zákonů přistupuje s odlišnými východisky. Článek se především na rozdíl nevěnuje přímo rozboru obsahu klimatických zákonů¹⁰ a místo toho využívá metodu případové studie, kdy popisuje širší souvislosti vzniku a uplatňování klimatických zákonů. Obsahu zákonů se věnuje tam, kde to je s ohledem na proces schvalování nebo revizi zákona relevantní. Analytickým rámcem je

⁵ Stav životního prostředí. Online. Index Prosperity.cz, 4. 4. 2023. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.indexprosperity.cz/2023/stav-zivotniho-prostredi-2/>; OECD Environmental Performance Reviews: Czech Republic 2018. Online. *OECD Publishing*, 2018, s. 3 [cit. 2025-09-21]. ISBN 978-92-64-30095-8. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/czech-republic-2018_9789264300958-en.html

⁶ Autoři návrhu nepodali veřejnosti bližší vysvětlení, proč byly práce přerušeny. Viz webové stránky k iniciativě dostupné z <https://klimatickyzakon.cz/>.

⁷ MUINZER, Thomas L. What are national 'climate change acts'? *Journal of Energy & Natural Resources Law*. 2021, roč. 39, č. 4, s. 428.

⁸ NASH, Sarah L., TORNEY, Diarmuid a MATTI, Simon. Climate Change Acts: Origins, Dynamics, and Consequences. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1112.

⁹ BALOUNOVÁ, Eva a SNOPKOVÁ, Tereza. Český klimatický zákon – nutnost nebo...? *České právo životního prostředí*. 2023, č. 67, s. 13–39.

¹⁰ K tomu již existuje řada zdrojů, viz zmíněný článek E. Balounové a T. Snopkové, ze zahraniční literatury např. DUWE, Matthias a EVANS, Nicholas. Climate Laws in Europe: Good Practices in Net-Zero Management. Online. *Ecologic Institute*, 2020, s. 12. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2020/climatelawsineurope_fullreport_0.pdf nebo EVANS et al., The landscape of national climate framework laws in Europe...

zde zkoumání zkušeností vybraných států se schvalováním klimatických zákonů optikou jejich užitečnosti pro českou legislativní praxi. Analyzované státy (odlišné než v uvedeném článku) jsou vybírány na základě účelového výběru spočívajícího v identifikaci vhodných příkladů inspirativních pro českou legislativní praxi. Případ Německa, o jehož zkušenostech s klimatickým zákonem bylo pojednáno i v uvedeném článku, je doplněn o nejnovější legislativní vývoj.

Text si klade následující otázky: Jaká ponaučení vyplývají z neúspěšných pokusů o schválení klimatického zákona? Jaký vliv může mít na tvorbu zákona účast veřejnosti? Jaké okolnosti vedou státy k přijetí pouze symbolické právní úpravy a jaké k přijetí nového klimatického zákona (tzv. „klimatický zákon druhé generace“)? Jak jsou tyto zkušenosti relevantní pro současnou českou legislativní praxi? Cílem zodpovězení těchto otázek je vytvoření hypotéz o možném přístupu k tvorbě českého klimatického zákona, a to zejména s ohledem na první návrh poslanců České pirátské strany. Tyto hypotézy formuluje článek v závěru jako doporučení pro českou legislativní praxi.

2. Vymezení pojmu klimatický zákon

„Klimatický zákon“ je relativně vágní termín, který může nabývat různých významů. Často uváděná definice klimatického zákona pochází od Nash a Steurera. Autorská dvojice za klimatický zákon považuje rámcový právní předpis schválený parlamentem, který stanoví obecné zásady a povinnosti uplatňované při tvorbě politiky v oblasti ochrany klimatu v národním státě (nebo dílčím státním útvaru) s výslovným cílem snížit emise skleníkových plynů v příslušných odvětvích zavedením konkrétních opatření, která mají být následně implementována. Zároveň klimatický zákon definuje i negativně. Klimatickými zákony nejsou strategie a politiky vytvořené orgány výkonné moci, právní předpisy zaměřující se na konkrétní odvětví nebo politické nástroje, jako je např. legislativa upravující EU ETS.¹¹

Podobně Muinzer vyzdvihuje jako základní charakteristiku klimatického zákona jeho obecnou povahu. Klimatickým zákonem je podle něj obecný vnitrostátní legislativní rámec přijatý zákonodárným orgánem jako zákon (nebo jeho obdoba) za účelem řešení konkrétních problémů způsobených změnou klimatu zastřešujícím nebo jiným všeobecně zaměřeným způsobem.¹²

Huang se spíše než na funkci zákona soustředí na formální definiční kritéria a uvádí následující znaky klimatického zákona:

¹¹ NASH, Sarah L. a STEURER, Reinhard. Taking stock of Climate Change Acts in Europe: living policy processes or symbolic gestures?. *Climate Policy*. 2019, roč. 19, č. 8, s. 1053.

¹² MUINZER, Thomas L. What Do We Mean When We Talk about National 'Climate Change Acts' and How Important are They in the Context of International Climate Law? In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 11–42.

1. Jedná se o právně závazný komplexní právní rámec schválený parlamentem, který se zaměřuje výhradně na změnu klimatu napříč všemi odvětvími a vztahuje se na všechny skleníkové plyny.¹³
2. Zákon stanovuje mitigační cíl, kterého má být dosaženo v polovině století, nebo jiný dlouhodobý směr vývoje klimatické politiky státu.
3. Stanovuje také krátkodobé nebo střednědobé mitigační cíle pokrývající celé hospodářství, které mají zpravidla podobu vnitrostátně stanoveného příspěvku podle Pařížské dohody nebo uhlíkového rozpočtu.
4. Posiluje pravomoci moci výkonné jednat v otázkách změny klimatu a rozděluje tuto pravomoc mezi jednotlivé orgány v rámci jasně stanovené hierarchie.
5. Zřizuje nezávislý orgán složený z odborníků.
6. Cíle stanovené klimatickým zákonem podléhají pravidelné revizi nebo jinému procesu, který zohledňuje vědecký pokrok.¹⁴

Všeobecně přijímaná definice klimatického zákona ani jednotná terminologie dosud neexistuje¹⁵ a různé definice pokrývají odlišné množiny právních předpisů. Zejména u těch předpisů, které nemají formu zákona nebo nenaplnují jiný z výše uvedených znaků, může být předmětem sporu, nakolik o nich lze mluvit jako o klimatických zákonech.

Všechny klimatické zákony, které budou v tomto článku představeny, splňují následující charakteristiky: 1. jedná se o rámcový právní předpis schválený parlamentem ve formě zákona, který 2. stanovuje cíle klimatické politiky státu včetně dlouhodobých a střednědobých cílů snižování emisí skleníkových plynů, případně upravuje způsob jejich určení, a 3. zřizuje nezávislý expertní orgán, kterému svěruje určité pravomoci v oblasti ochrany klimatu.

3. Význam klimatických zákonů a možná úskalí

Klimatické zákony v první řadě pomáhají státu stanovit si dlouhodobé cíle ochrany klimatu, nejčastěji cíle snižování emisí skleníkových plynů. Vytyčením závazné dekarbonizační strategie zajišťují, že klimatické cíle zůstanou dlouhodobě součástí politické agendy, a pomáhají orientovat politiku státu směrem k hlubším strukturálním změnám a dlouhodobému plánování.¹⁶

Klimatické zákony vytváří právní rámec ochrany klimatu na národní úrovni a nastavují mechanismy pro zohlednění změny klimatu při tvorbě politik. Dobře

¹³ První znak tedy podobně jako definice Nash a Steurera vylučuje z okruhu klimatických zákonů předpisy vydávané orgány moci výkonné, předpisy s úzkým odvětvovým zaměřením a politické nástroje.

¹⁴ HUANG, Jennifer. Exploring Climate Framework Laws and the Future of Climate Action. *Pace Environmental Law Review*. 2021, roč. 38, č. 2, s. 289-290.

¹⁵ COEN, KREIENKAMP, PEGRAM, Multilevel Governance of Global Climate Change..., s. 60.

¹⁶ Ibidem.

navržený klimatický zákon rozděluje pravomoci, podporuje mezisektorovou spolupráci, pomáhá prioritizovat ochranu klimatu¹⁷ a představuje řešení základního problému klimatických politik – jak sladit krátkodobá opatření s dlouhodobými cíli způsobem, který umožní zapojení expertů a expertek i demokratickou kontrolu.¹⁸

Klimatický zákon může být také impulsem k intenzivnější normotvorbě. Analýza autorského kolektivu Clare, Fankhausera a Gennaioli potvrzuje hypotézu, že ve státech s klimatickým zákonem se zvyšuje legislativní aktivita zaměřená na řešení klimatické krize.¹⁹ Huang za některé další pozitivní dopady klimatických zákonů označuje usnadnění sběru a předávání dat o skleníkových plynech a vytvoření stabilní vize potřebné pro tvorbu politik i předvídatelnost trhu.²⁰ Například v Estonsku vzešla v roce 2021 iniciativa k přijetí klimatického zákona od soukromých společností, které chtěly větší jistotu při plánování investic.²¹ V neposlední řadě je klimatický zákon vnějším projevem toho, že stát bere své klimatické závazky vážně, v tomhle ohledu tak plní i politickou roli.

Některé země místo klimatických zákonů využívají podzákonné právní předpisy nebo strategické dokumenty. Například Švédsko v přesvědčení, že parlament by neměl vládu v těchto otázkách zavazovat, zahrnulo cíl dosažení klimatické neutrality do roku 2045 a průběžné klimatické cíle do rámcové klimatické politiky, tedy mimo zákon.²²

V čem tedy spočívají výhody zákona a proč tolik států volí právě tuto formu? Formalizovaný legislativní proces poskytuje klimatickým zákonům ochranu před zásahy výkonné moci a vede k vytvoření pevnějšího a předvídatelnějšího základu národní klimatické politiky.²³ Klimatické zákony také přispívají ke sjednocení strategických dokumentů, mimo jiné i tím, že označují ochranu klimatu za jejich nejvyš-

¹⁷ MATTI, Simon, PETERSSON, Christer a SÖDERBERG, Charlotta. The Swedish climate policy framework as a means for climate policy integration: an assessment. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1146–1158.

¹⁸ COEN, KREIENKAMP, PEGRAM, Multilevel Governance of Global Climate Change..., s. 59.

¹⁹ CLARE, Abbie; FANKHAUSER, Sam a GENNAIOLI, Caterina. The national and international drivers of climate change legislation. In: AVERCHENKOVA, Alina; FANKHAUSER, Sam a NACHMANY, Michal (ed.). *Trends in climate change legislation*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017, s. 23.

²⁰ HUANG, Exploring Climate Framework Laws and the Future of Climate Action..., s. 306–307.

²¹ Maiia-Lisa Anton (členka Klimatické rady Estonska) na semináři „Klimatické rady: Úloha vědecké expertízy a nezávislých poradních orgánů v ochraně klimatu“ pořádaném v Poslanecké sněmovně dne 18. 3. 2024: „The idea of a climate law was actually proposed in 2021 by some companies. They wanted more clarity in planning directly their investments.“

²² KARLSSON, Mikael. Sweden's Climate Act – its origin and emergence. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1140.

²³ MUINZER, What Do We Mean When We Talk about National 'Climate Change Acts'?..., s. 41.

ší prioritu.²⁴ Díky právní a nikoliv pouze administrativní povaze mohou klimatické zákony lépe provázat tvorbu vnitrostátních politik s mezinárodními závazky státu.²⁵

Legislativní proces díky svým požadavkům na transparentnost a opakované projednávání legislativního návrhu usnadňuje zapojit do procesu vytváření klimatického zákona veřejnost. Stanovení dlouhodobých cílů na základě diskuzí mezi představiteli a představitelkami státní moci, odborné veřejnosti, občanské společnosti a dalších oblastí může opět vést k vytvoření stabilnějšího právního rámce ochrany klimatu.²⁶ Zákon také může poskytnout pevnější základ pro soudní přezkum plnění stanovených závazků.²⁷

Formalizovaný proces vzniku klimatického zákona ale současně představuje i jednu z jeho potenciálních slabin. Je s ním spojeno riziko, že vlády nebudou schopné dostatečně pružně reagovat na změnu okolností. Ta může spočívat například ve vědeckém pokroku, změně mezinárodní či evropské legislativy nebo politických priorit. Pokud by byly klimatické cíle zákonem pevně stanoveny bez možnosti přezkumu nebo revize jiným způsobem než novelizací, hrozí, že cíle brzy přestanou odpovídat aktuálním poměrům, a co bylo původně výhodou klimatického zákona, se stane překážkou dalšího vývoje.²⁸

Huang v souvislosti s klimatickými zákony upozorňuje také na riziko délky a náročnosti přípravy nové robustní legislativy, která může být snadno zmařena např. změnou politické vůle nebo novými volbami. V některých případech proto může být efektivnější novelizovat již existující legislativu nebo vytvořit právní rámec klimatické politiky spojením různých předpisů.²⁹ Například na Novém Zélandu byl původně zamýšlený samostatný klimatický zákon schválen formou novely zákona regulujícího systém obchodování s emisemi.³⁰

Studie jednotlivých klimatických zákonů podporují uvedené závěry. Výzkum dopadů klimatického zákona Velké Británie v prvním desetiletí jeho existence potvrdil, že přijetí zákona přispělo ke zlepšení politické debaty o změně klimatu a k zachování politického konsenzu na dlouhodobém směřování státu v oblasti ochrany

²⁴ MUIZZER, Thomas L. Conceptualising and Formulating National Climate Change Acts. In: MUIZZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 236; DUWE, EVANS, *Climate Laws in Europe...*, s. 12.

²⁵ NASH, STEURER, *Taking stock of Climate Change Acts in Europe...*, s. 1061.

²⁶ World Bank Reference Guide to Climate Change Framework Legislation. Online. World Bank, 2020, s. 13. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/267111608646003221/pdf/World-Bank-Reference-Guide-to-Climate-Change-Framework-Legislation.pdf>

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ HUANG, *Exploring Climate Framework Laws and the Future of Climate Action...*, s. 306.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ TAYLOR, Prue. *The New Zealand Legislation: Pursuing the 1.5 °C Target Using a Net Zero Approach*. In: MUIZZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 200.

klimatu, a to navzdory četným politickým i ekonomickým změnám. Zákon rovněž posílil postavení Velké Británie v mezinárodním společenství a pomohl jí sehrát důležitou roli při vyjednávání Pařížské dohody. Zároveň se stal impulsem k radikální transformaci energetického sektoru.³¹

Podobně i mexický klimatický zákon položil institucionální základy ochrany klimatu a posílil politickou kontinuitu. Zvýšením politického povědomí o změně klimatu a výhodách přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku rovněž zlepšil úroveň politické debaty. V neposlední řadě zákon umožnil provedení energetických reforem a urychlil tak transformaci energetického sektoru.³²

Zkušenosti z Mexika nicméně zároveň dokládají, že špatně nastavený klimatický zákon může vést k tříštění klimatické politiky, tedy k přesně opačnému efektu, než k jakému je zamýšlen. Solorio identifikuje tři faktory, které ovlivnily implementaci mexického klimatického zákona a vedly k roztržitosti politik: 1. vliv mexického federalistického státního zřízení na vertikální integraci klimatické politiky, 2. absence jasně stanovených pravomocí bránící integraci na horizontální úrovni a 3. nekonzistentní přístup politického vedení, kdy existoval rozpor mezi sliby učiněnými v mezinárodním prostředí a skutečnými kapacitami na implementaci zákona.³³

4. Případové studie: zkušenosti vybraných států s klimatickými zákony

Následující kapitola představuje případové studie klimatických zákonů čtyř evropských států (resp. tří klimatických zákonů a jednoho návrhu). Zkušenosti s klimatickými zákony ve vybraných státech jsou přiblíženy v širší perspektivě, a to od okolností jejich vzniku a průběhu legislativního procesu až po jejich uvedení v praxi a následnou revizi.

Pro účely případových studií byly vybrány zákony, které odborná literatura uvádí jako příklady klimatické legislativy poskytující cenné zkušenosti a poučení pro ostatní státy. Z hlediska obsahu byly zákony zvoleny tak, aby se ve všech případech (s výjimkou Belgie) jednalo o klimatické zákony, které je – alespoň v jejich aktuální podobě – možné hodnotit jako silné, a mohly tak sloužit jako zdroj inspirace.³⁴

³¹ FANKHAUSER, AVERCHENKOVA, FINNEGAN, 10 years of the UK Climate Change Act...

³² AVERCHENKOVA, Alina a GUZMAN, Luis S. Mexico's General Law on Climate Change: Key achievements and challenges ahead. Online. *LSE Grantham Research Institute*, 2018. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2018/11/Policy_report_Mexico%E2%80%99s-General-Law-on-Climate-Change-Key-achievements-and-challenges-ahead-29pp_AverchenkovaGuzman-1.pdf

³³ SOLORIO, Israel. Leader on paper, laggard in practice: policy fragmentation and the multi-level paralysis in implementation of the Mexican Climate Act. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1175–1189.

³⁴ Podle studie *Multilevel Governance of Global Climate Change – Problems, Policies, and Politics Case Studies of the EU, ASEAN, and National Climate Laws* je možné klimatický zákon hodnotit jako silný, pokud obsahuje následující prvky: 1. jasný, ambiciózní a dlouhodobý cíl, 2. požadavky na plánování a procesní mechanismy, které usnadňují sladění krátkodobých opatření s dlouhodobým cílem (např. prostřednictvím průběžných cílů nebo uhlíkových rozpočtů), 3. jasné rozdělení odpovědnosti a me-

Jako první analyzovaný stát byla vybrána Belgie, kde v roce 2019 proběhl neúspěšný pokus o přijetí klimatického zákona.³⁵ Jak již bylo zmíněno v úvodu, odborná literatura často přehlíží zkušenosti z těch států, ve kterých nebyly snahy o vytvoření klimatického zákona úspěšné, přestože mohou být významným zdrojem poučení. Následující rozbor belgické zkušenosti se tento nedostatek pokouší napravit.

Druhým státem je Dánsko, které bylo zvoleno díky vysoké úrovni veřejné participace na legislativním procesu. Zapojení veřejnosti a společně s politizací tématu klimatických zákonů vedly v Dánsku roce 2020 k přijetí zákona „druhé generace“, který byl podstatně ambicióznější než původní právní úprava. Zapojení veřejnosti je důležitou (a často opomíjenou) součástí legislativního procesu. Veřejnost může do vytváření právní úpravy vnést nové úhly pohledu a posílit dohled nad jeho průběhem.³⁶ ČR je z hlediska míry zapojení veřejnosti do přípravy legislativy řazena do kategorie států EU s nejnižší mírou participace,³⁷ i proto je vhodné věnovat dánskému případu pozornost.

Třetím vybraným státem je Německo, a to hned ze dvou důvodů. Zaprvé proto, že německý klimatický zákon z roku 2019 zavedl poměrně unikátní mechanismus posílení sektorové odpovědnosti za produkci emisí. Ochrana klimatu je průřezovým tématem, které se prolíná napříč všemi odvětvími ekonomiky.³⁸ V EU dlouhodobě přetrvával trend soustředit se při snižování emisí na energetický sektor a jiným sektorům, jako je např. doprava, stavebnictví nebo zemědělství, bylo věnováno pozornosti podstatně méně.³⁹ Přestože je energetický sektor nadále největším zdrojem emisí vyprodukovaných v ČR, nejde zdaleka o zdroj jediný a z celkového množství tvoří „pouze“ jednu třetinu.⁴⁰ Zapojení ostatních sektorů do procesu naplňování klimatických cílů proto může být pro Česko (i další státy) výzvou. Druhým důvodem pro zařazení Německa do analýzy je skutečnost, že tento mechanismus byl v červenci 2024 po necelých 5 letech účinnosti zákona zrušen a nahrazen přístupem, který více spoléhá na kolektivní odpovědnost členů vlády a nikoliv primár-

chanismy pro delegování pravomocí uvnitř vlády, 4. zapojení zúčastněných stran a 5. spolehlivé poradenství, monitorování pokroku a vytvoření odpovědnostních struktur. Viz COEN, KREIENKAMP, PEGRAM, *Multilevel Governance of Global Climate Change...*, s. 71.

³⁵ Ze zemí s právním prostředím blízkým ČR se podobný případ objevil také na Slovensku, kde byl ovšem legislativní proces přerušen volbami v roce 2023. Fakticky tak nedošlo k zamítnutí návrhu zákonodárným sborem, proto se Belgie jeví jako vhodnější příklad.

³⁶ KOKEŠ, Marian. *Vybrané nedostatky zákonodárského procesu z pohledu teorie zákonodárství a judikatury Ústavního soudu ČR*. 2014. Dizertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, s. 182.

³⁷ THIJS, Nick, HAMMERSCHMID, Gerhard a PALARIC, Enora. *A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28*. Online. Publications Office of the European Union, 2018, s. 32. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3e89d981-48fc-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en>

³⁸ DUWE, EVANS, *Climate Laws in Europe...*, s. 15.

³⁹ *Ibidem*, s. 30.

⁴⁰ Emise skleníkových plynů v ČR podle sektorů. Online. *Fakta o klimatu*, 10. 3. 2023. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/emise-cr>

ně na odpovědnost jednotlivých resortů. Důvody, které k tomu vedly, jsou v textu rovněž reflektovány.

Poslední část analýzy se věnuje Irsku, kde je původní klimatický zákon typickým představitelem tzv. symbolické právní úpravy a bývá popisován dokonce jako „velmi symbolický“.⁴¹ Tento „symbolický“ předpis byl později nahrazen ambicióznějším zákonem. Případ Irska je navíc zajímavý i v kontextu klimatické litigace. Za symbolickou povahou zákona stála do velké míry obava, že pokud bude zákon obsahovat závazné klimatické cíle, umožní tím jednotlivcům žalovat stát pro jejich neplnění. Přestože klimatické cíle zákonem stanoveny nebyly, bylo Irsko v roce 2020 úspěšně žalováno v jednom z nejznámějších klimatických soudních případů.

Belgie: Neúspěšný legislativní proces

Belgie dosud nepřijala klimatický zákon a ani jiným způsobem nestanovila vnitrostátní závazné klimatické cíle.⁴² Tvorbu celostátních klimatických politik komplikuje především jejich fragmentace způsobená tím, že hlavní pravomoc v ochraně klimatu mají regionální vlády, zatímco federální pravomoc je v této oblasti pouze limitovaná.⁴³

V únoru 2019 (krátce před volbami) předložila skupina poslanců federálnímu parlamentu návrh klimatického zákona. Zákon měl zavést střednědobý cíl snížení emisí skleníkových plynů o 65 % do roku 2030 a dlouhodobý cíl o 95 % do roku 2050⁴⁴ oproti hodnotám naměřeným v roce 1990, cíl 32 % podílu konečné spotřeby obnovitelných zdrojů energií do roku 2030 a 100 % podílu do roku 2050, požadavek na zvýšení energetické účinnosti o 32,5 % do roku 2030 a o 53 % do roku 2050 a povinnost přijmout nezbytná adaptační opatření. Zároveň měl zřídit několik nových orgánů: 1. meziresortní koordinační orgán, 2. agenturu složenou ze zástupců a zástupkyň federální, regionální i obecní správy odpovědnou mj. za vypracování návr-

⁴¹ JACKSON, Andrew. Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015: Symbolic Legislation, Trojan Horse, Stepping Stone? In: MÜNZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 144.

⁴² MACKAILL-HILL, Harriet a MASCOLO, Federico. Climate Laws in Europe: Essential for achieving climate neutrality. Online. *Germanwatch*, 2022, s. 28. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.germanwatch.org/sites/default/files/climate-laws-briefing-eng.pdf>

⁴³ ORSINI, Amandine. The Rise of Belgium as a Multilateral Climate-Security Actor: Analysis of Evolving Climate and Security Policies (2009–2021). In: HARDT, Judith N. et al. (ed.). *Climate Security in the Anthropocene: Exploring the Approaches of United Nations Security Council Member-States*. Cham: Springer International Publishing, 2023, s. 26.

⁴⁴ V návrhu zveřejněném na stránkách parlamentu je uváděn dlouhodobý cíl 65 %, jedná se ale o zjevnou tiskovou chybu, protože mezitímní cíl je rovněž 65 %. Vycházím proto z původního návrhu, viz Proposition de loi spéciale portant coordination de la politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions à l'égard du changement climatique et fixant ses objectifs globaux à long terme. Online. *Dial.uclouvain.be*, 31. 1. 2019. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/object/boreal%3A222829/datastream/PDF_01/view

hu integrovaného vnitrostátního plánu, 3. nezávislý odborný orgán a 4. výbor pro změnu klimatu se zástupci a zástupkyněmi obou komor federálního parlamentu a regionálních parlamentů.⁴⁵

Ke vzniku návrhu zákona přispěly zejména tři okolnosti. Zaprvé nastala příznivá politická situace, kdy pád federální vlády a s tím související politická krize otevřely cestu k diskusi o nových iniciativách v oblasti ochrany klimatu, které do té doby blokovala vlámská nacionalistická strana N-VA.⁴⁶ Zadruhé probíhaly v prosinci 2018 a lednu 2019 v Belgii rozsáhlé protesty a stávky volající po aktivnějším přístupu k výzvám souvisejícím s klimatickou změnou.⁴⁷ A zatřetí souběžně s tím vznikla akademická iniciativa, která v návaznosti na sérii seminářů zaměřených na identifikaci překážek a příležitostí belgické klimatické politiky vypracovala návrh klimatického zákona.⁴⁸

Návrh klimatického zákona tedy vzešel od právních akademiků a akademiků, před předložením parlamentu byl navíc upraven pouze minimálně.⁴⁹ To mělo některé pozitivní i negativní dopady. Návrh byl sice vypracován velmi rychle, a to navíc v poměrně podrobném znění, byl ale zároveň nejspíš až příliš ambiciózní a trpěl nedostatkem politického realismu, zejména co se týče množství nově zřízených institucí. S tím také někteří následně spojovali jeho neúspěšnost.⁵⁰

Hlavní překážkou dalšího postupu se stala novelizace článku 7 bis belgické ústavy, který upravuje autonomii regionů v oblasti naplňování cílů udržitelného rozvoje. Novelizace ústavy byla nevyhnutelná, protože bez ní by klimatický zákon postrádal oporu v ústavním právu.⁵¹ Důsledkem toho se ovšem zvedlo potřebné kvorum v parlamentu. K odporu vlámských konzervativních stran se přidala neochota některých politických frakcí poskytnout prostor dalšímu omezení autonomie regionálních vlád a návrh byl v březnu 2019 federálním parlamentem zamítnut.⁵²

⁴⁵ Proposition de loi spéciale portant coordination de la politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions à l'égard du changement climatique et fixant ses objectifs globaux à long terme. Online. Lachambre.be, 20. 9. 2019. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/0406/55K0406001.pdf>

⁴⁶ ORSINI, Amandine, COBUT, Loïc a GABORIT, Maxime. Climate change acts non-adoption as potential for renewed expertise and climate activism: the Belgian case. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 2 přepisu.

⁴⁷ Ibidem, s. 1–2 přepisu.

⁴⁸ FERMEGLIA, Matteo. When decentralization strikes back: The example of climate governance in Belgium. *Revista d'estudis autonòmics i federals*. 2023, č. 37, s. 114.

⁴⁹ ORSINI, COBUT, GABORIT, Climate change acts non-adoption as potential for renewed expertise..., s. 3 přepisu; MACKAILL-HILL, MASCOLO, Climate Laws in Europe..., s. 8.

⁵⁰ ORSINI, COBUT, GABORIT, Climate change acts non-adoption as potential for renewed expertise..., s. 12 přepisu.

⁵¹ FERMEGLIA, When decentralization strikes back..., s. 116.

⁵² Ibidem, s. 116–117.

V roce 2021 publikovala skupina vědců z bruselské univerzity *Saint-Louis Universit* výzkum, ve kterém analyzovala okolnosti vzniku neúspěšného návrhu klimatického zákona.⁵³ Výzkum mimo jiné postavila na rozhovorech s vybranými klíčovými aktéry a dotazníkovém šetření mezi účastníky protestních akcí. Studie dochází k několika závěrům.

Přestože pokus o vytvoření klimatického zákona nedospěl ke zdárnému konci, přinesl s sebou několik pozitivních dopadů. Přinutil politické strany zaujmout postoj k otázkám životního prostředí, podpořil spolupráci environmentálních hnutí a představil nové způsoby zapojení zástupců akademické sféry a občanského sektoru do politických procesů.⁵⁴

Jedním z klíčových identifikovaných pochybení byla nedostatečná informovanost akademiků zapojených do legislativního procesu o současné politické situaci a (ne)správném načasování. To se projevilo zejména tím, že tvůrci návrhu nepočítali s předložením důvodové zprávy v tak krátkém termínu a vypracovaná důvodová zpráva nebyla dostatečně kvalitní.⁵⁵ Podle závěrů studie by šance na úspěšný legislativní proces vzrostla také intenzivnějším zapojením občanské společnosti, díky které by bylo rozšířeno povědomí o chystaném návrhu a stoupl by politický tlak na jeho přijetí. Zároveň by tím byly zohledněny znalosti a zkušenosti i jiných odborníků než těch z akademického prostředí.⁵⁶

Dánsko: Účast veřejnosti a politizace tématu

Dánsko schválilo svůj první klimatický zákon v roce 2014.⁵⁷ O šest let později ho nahradilo kompletně novou a podstatně ambicióznější právní úpravou. Každý z těchto zákonů přitom vznikl za odlišných podmínek, a to zejména z hlediska zapojení veřejnosti a míry politizace tématu klimatické změny.

Zákon z roku 2014 byl stručný a opíral se pouze o dva prvky – předkládání pravidelných zpráv o dosaženém pokroku parlamentu a zřízení Dánské rady pro změnu klimatu jako nezávislého odborného poradního orgánu. Mitigační cíle zákonem stanoveny nebyly, pouze bylo v § 1 za účel zákona označeno vytvoření strategického rámce pro přechod k nízkouhlíkové společnosti do roku 2050. Důvodová zpráva potom odkazovala na politickou dohodu o snížení emisí o 40 % do roku 2020 oproti

⁵³ ORSINI, COBUT, GABORIT, Climate change acts non-adoption as potential for renewed expertise..., s. 1205–1217.

⁵⁴ Ibidem, s. 12 přepisu.

⁵⁵ Ibidem, s. 6–7 přepisu.

⁵⁶ Ibidem, s. 12 přepisu.

⁵⁷ Zákon č. 716, o Klimatické radě, stanovisku o klimatické politice a stanovení vnitrostátních cílů v oblasti klimatu ze dne 25. června 2014 (Lov om Klimarådet, klimapolitisk redegørelse og fastsættelse af nationale klimamålsætninge).

hodnotám naměřeným v roce 1990.⁵⁸ Dohodu ovšem po volbách v roce 2015 nová vláda odmítla.⁵⁹

V roce 2020 byl schválen nový Zákon o klimatu („dánský klimatický zákon“), který zahrnuje závazek k dosažení klimatické neutrality do roku 2050, cíl snížení emisí o 70 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 1990 a povinnost ministra pro klima a energetiku pravidelně určovat mezitímní cíle.⁶⁰ Oproti jiným klimatickým zákonům poměrně stručný předpis formuluje požadavek, aby bylo Dánsko průkopníkem v mezinárodním úsilí v oblasti klimatu, které bude inspirovat ostatní státy.⁶¹

Zákon zároveň zavádí poměrně jedinečný způsob zapojení veřejnosti do tvorby klimatické politiky. Zákonem zřízená devítičlenná Rada pro ochranu klimatu jako odborný poradní orgán ministra pro klima a energetiku, která pomáhá ministrovi určit národní klimatické cíle a předkládá mu každoročně doporučení a zhodnocení naplňování cílů,⁶² zřizuje fórum pro klimatický dialog. Jeho členy jmenuje na období 3 let na základě nominací vybraných organizací a institucí. Shrnutí závěrů dialogu je součástí každoročního doporučení Dánské rady ministroví.⁶³

V čem se situace v roce 2020 lišila od roku 2014 a proč byl o šest let později přijat podstatně ambicióznější zákon?

Prvním rozdílem bylo sjednání Pařížské dohody v roce 2015 a její ratifikace Dánskem v listopadu 2016.⁶⁴ Pařížská dohoda poskytla novějšímu klimatickému zákonu základ v mezinárodním právu a inspiraci v některých konkrétních otázkách, jako je např. zákaz snižovat stanovené cíle.⁶⁵ Na Pařížskou dohodu se odkazovala také občanská iniciativa, která požadovala stanovit klimatické cíle slučitelné s Pařížskou dohodou,⁶⁶ ale i Dánská rada pro změnu klimatu, která ve zprávě z roku 2017 vyzývala Dánsko k výraznějšímu snižování emisí skleníkových plynů.⁶⁷

⁵⁸ Forslag til Lov om et klimaråd, klimapolitisk redegørelse og fastsættelse af nationale klimamålsætninger. Online. *Retsinformation.dk*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201312L00161>

⁵⁹ Klima- og energiminister vil sænke klimaambition. Online. *Politiken.dk*, 19. 8. 2015. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://politiken.dk/klima/art5592792/Klima-og-energiminister-vil-s%C3%A6nke-klimaambition>

⁶⁰ § 1 zákona č. 956, o ochraně klimatu ze dne 26. června 2020 (Lov om klima).

⁶¹ § 1 zákona č. 956, o ochraně klimatu ze dne 26. června 2020 (Lov om klima).

⁶² § 3–4 zákona č. 956, o ochraně klimatu ze dne 26. června 2020 (Lov om klima).

⁶³ § 12 zákona č. 956, o ochraně klimatu ze dne 26. června 2020 (Lov om klima).

⁶⁴ United Nations Treaty Collection. Online. UN Treaty Collection, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7=-d&chapter-27&clang=_en

⁶⁵ NASH, Sarah L. a STEURER, Reinhard. Climate Change Acts in Scotland, Austria, Denmark and Sweden: the role of discourse and deliberation. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1129.

⁶⁶ Dansk klimalov nu. Online. *Borgerforslag*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.borgerforslag.dk/se-og-stoet-forslag/?Id=FT-02233>

⁶⁷ ØRENSEN, Peter B. et al. Transition Towards 2030: Building Blocks for a Low-Carbon Society. On-

Odlíšné byly také možnosti zapojení občanského sektoru. Podobně jako v Belgii a Německu přispěly k politizaci tématu klimatické změny občanské protesty organizované *Fridays for Future* v roce 2019.⁶⁸ V roce 2017 byla navíc uzákoněna tzv. občanská iniciativa (*Borgerforslag*), která lidem umožnila předkládat parlamentu návrhy, pokud je podpoří nejméně 50 000 osob s volebním právem.⁶⁹

Na počátku roku 2019 vyzvala parlament k přijetí nového klimatického zákona občanská iniciativa, kterou představilo sdružení nevládních organizací *92-Gruppen* a podpořilo 68 670 lidí. Iniciativa mimo jiné požadovala, aby byly stanoveny národní klimatické cíle v souladu s Pařížskou dohodou, aby byly posíleny kompetence Dánské rady pro změnu klimatu a aby Dánsko zastávalo v ochraně klimatu vůdčí roli.⁷⁰

Dalším rozhodujícím faktorem bylo vhodné načasování projednání občanské iniciativy v parlamentu. Projednání návrhu krátce před parlamentními volbami vedlo k intenzivní politizaci tématu, kdy se vládní i opoziční strany předháněly v tom, kdo návrh více podpoří a kdo „bude vypadat nejzeleněji.“⁷¹ V období před volbami se klimatická krize stala pro voliče a voličky jedním ze stěžejních témat⁷² a většina kandidujících politických stran využila klimatický zákon jako součást své kampaně.⁷³

Schválení obou zákonů předcházelo vyjednávání mezi vládními a opozičními stranami a uzavření politické dohody o jeho předběžném obsahu. Zatímco v roce 2014 tento proces vedl k ústupkům vlády vůči opozičním stranám, z nichž ten nejvýraznější spočíval v úplném vypuštění klimatických cílů, v roce 2020 naopak vyjednávání dospělo k přijetí přísnějších cílů, než jaké navrhovala vládní strana Sociálních demokratů ve svém volebním programu.⁷⁴

Během přípravy druhého klimatického zákona přišla dánská vláda se zajímavým nápadem, jak do procesu zapojit soukromý sektor. Koncem roku 2019, krátce poté, co byl mezi politickými stranami dojednan cíl snížit emise skleníkových plynů o 70 % do roku 2030, vzniklo třináct (později čtrnáct) „klimatických partner-

line. Klimarådet, 2017, s. 23. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://klimaraadet.dk/sites/default/files/node/field_file/klimaraadet_rapport_no3_english.pdf

⁶⁸ NASH, Sarah L. a STEURER, Reinhard. From symbolism to substance: what the renewal of the Danish climate change act tells us about the driving forces behind policy change. *Environmental Politics*. 2022, roč. 31, č. 3, s. 463.

⁶⁹ Zákon č. 1672, o zřízení systému projednání návrhů občanů v dánském parlamentu ze dne 26. prosince 2017 (Lov om etablering af en ordning for borgerforslag med henblik på handling i Folketinget). Pro tyto účely byly zřízeny webové stránky <https://borgerforslag.dk/>, prostřednictvím kterých mohou občané předkládat své návrhy nebo hlasovat o již předložených návrzích.

⁷⁰ Dansk klimalov nu...

⁷¹ NASH, STEURER, Climate Change Acts in Scotland, Austria, Denmark and Sweden..., s. 1128.

⁷² Ny måling: Den grønne dagsorden tager en suveræn førsteplads. Online. [Altinget.dk](https://www.altinget.dk/artikel/ny-maaling-den-groenne-dagsorden-tager-en-suveraeen-foersteplads), nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.altinget.dk/artikel/ny-maaling-den-groenne-dagsorden-tager-en-suveraeen-foersteplads>

⁷³ MACKAILL-HILL, MASCOLO, Climate Laws in Europe..., s. 16.

⁷⁴ NASH, STEURER, Climate Change Acts in Scotland, Austria, Denmark and Sweden..., s. 1128.

ství“ složených ze zástupců různých odvětví. Klimatická partnerství dostala za úkol předložit návrhy, jak by jejich odvětví mohlo přispět k dosažení potřebného snížení emisí včetně konkrétních doporučení pro vládu, jak může navrhované iniciativy podpořit. Klimatických partnerství se zúčastnily i nejvýznamnější dánské průmyslové podniky a celá iniciativa byla označena za úspěšný krok k propojení veřejného a soukromého sektoru při tvorbě klimatické politiky.⁷⁵

Příklad Dánska dokazuje, že pro přijetí ambiciózních klimatických cílů může být více rozhodující celkový diskurz v tématu klimatické změny a vyjednání politických stran než politická orientace vlády.⁷⁶ Klíčovým aspektem, který se projevil v průběhu schvalování druhého klimatického zákona, byl velký tlak veřejnosti na jeho přijetí a skutečnost, že se klimatický zákon stal jedním ze stěžejních témat předvolební kampaně – veřejně učiněné sliby kandidujících politických stran podpořit nový klimatický zákon významně usnadnily povolební vyjednávání.⁷⁷

Německo: Sektorová odpovědnost a „backsliding“⁷⁸

Federální zákon o ochraně klimatu z roku 2019⁷⁹ („německý klimatický zákon“) vznikl jako důsledek neschopnosti Německa plnit svoje klimatické závazky⁸⁰, nových povinností vyplývajících z evropského nařízení o sdílení úsilí výrazného posunu vnímání klimatické krize veřejností⁸¹ a vyjádření podpory klimatickým politikám některými představiteli průmyslového sektoru⁸².

Zákon zavedl cíl snížit emise do roku 2030 o 55% oproti roku 1990, který počítal na roční emisní stropy pro jednotlivé sektory až do roku 2030.⁸³ Zřídil také pětičlennou Radu odborníků pro změnu klimatu složenou ze zástupců různých

⁷⁵ Sound of Green: The Danish Climate Partnerships show the immense potential of public-private climate action. Online. Stateofgreen.com, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://stateofgreen.com/en/news/the-danish-climate-partnerships-show-the-immense-potential-of-public-private-climate-action/>; MACKAILL-HILL, MASCOLO, Climate Laws in Europe..., s. 16.

⁷⁶ NASH, STEURER, Climate Change Acts in Scotland, Austria, Denmark and Sweden..., s. 1129.

⁷⁷ NASH, STEURER, From symbolism to substance..., s. 470.

⁷⁸ Pojem „backsliding“, který lze volně přeložit jako zpátečnictví nebo úpadek, představuje oslabení stávající legislativy, v tomto případě standardů ochrany klimatu.

⁷⁹ Federální zákon o ochraně klimatu z 12. prosince 2019 (*Bundes-Klimaschutzgesetz*, BGBl. I S. 2513).

⁸⁰ Národní cíl snížit do roku 2005 emise skleníkových plynů o 25% v porovnání s rokem 1990 Německo nesplnilo a cíl snížit emise do roku 2020 o 40% splnilo nejspíš jen díky restriktivním opatřením zavedeným v reakci na pandemii COVID-19. Viz FLACHSLAND, Christian a LEVI, Sebastian. Germany's Federal Climate Change Act. *Environmental Politics*. 2021, roč. 30, č. 3, s. 127–128.

⁸¹ Do roku 2018 nebyla změna klimatu pro většinu německých obyvatel prioritním tématem, to se ale změnilo po intenzivních kampaních hnutí *Fridays for Future* koncem roku 2018. V roce 2019 poprvé většina německého obyvatelstva považovala změnu klimatu za nejdůležitější politické téma. Viz FLACHSLAND, LEVI, Germany's Federal Climate Change Act..., s. 128.

⁸² *Ibidem*, s. 128.

⁸³ Čl. 2 odst. 3 a příloha č. 2 Federálního zákona o ochraně klimatu z 12. prosince 2019 (*Bundes-Klimaschutzgesetz*, BGBl. I S. 2513).

oborů, která přezkoumává údaje o vyprodukovaných emisích, návrh na okamžitá nápravná opatření (viz dále) a podává vládě stanovisko ke změnám emisních stropů, Akčního klimatického plánu a akčním klimatickým programům.

V březnu 2021 Spolkový ústavní soud v rozsudku *Neubauer a další proti Německu* konstatoval, že určitá ustanovení klimatického zákona jsou v rozporu s ústavou, protože neobsahují mechanismy pro aktualizaci cílů po roce 2031 a neúměrně tím přenáší odpovědnost za snižování emisí skleníkových plynů na budoucí generace.⁸⁴ V návaznosti na rozhodnutí soudu byl klimatický zákon ještě téhož roku novelizován. Novela zpřísnila cíl snížení emisí do roku 2030 z 55% na 65% a cíl dosažení klimatické neutrality stanovila na rok 2045 – o pět let dříve než v původním znění. Novela posílila také sektorové cíle a představila časový harmonogram stanovení cílů po roce 2030.⁸⁵

Jednou z nejvýraznějších charakteristik německého klimatického zákona je důraz na odpovědnost jednotlivých sektorů. Mitigační cíle jsou stanoveny pro sektory energetiky, průmyslu, dopravy, stavebnictví, zemědělství, odpadů a ostatních a sektoru využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví. S výjimkou energetického sektoru a sektoru LULUCF jsou pro všechny sektory určeny také roční emisní rozpočty pro období do roku 2030. Rozpočty na období 2031–2040 mají být stanoveny v roce 2024 a na období 2041–2045 v roce 2034. Vláda je oprávněna se souhlasem parlamentu nařízením změnit stanovené sektorové emisní rozpočty, pokud budou nadále směřovat k naplnění klimatických cílů a budou v souladu s unijními předpisy.

Individuální odpovědnost ministrů se v původním znění zákona projevovala především zavedením tzv. okamžitého programu (*Sofortprogramme*). Odpovědnost za plnění sektorových cílů neslo primárně ministerstvo, do jehož kompetence dané odvětví převážně spadá. Pokud byl roční sektorový emisní rozpočet překročen, započítal se rozdíl do dalších let a příslušnému ministerstvu vznikla povinnost do tří měsíců předložit okamžitý akční program pro daný sektor, který zajistí splnění cíle v následujícím období. Vláda následně návrhy projednala a přijala nezbytná opatření. Ta mohla spadat do příslušného odvětví, mohlo se ale jednat také o opatření provedená v jiných odvětvích, nebo o opatření meziodvětvová.

Německý klimatický zákon viditelně upřednostňuje multisektorální princip před intersektorálním přístupem, který naopak klade důraz na meziodvětvové politické nástroje (např. oceňování uhlíku) a koordinační mechanismy.⁸⁶ Zákon sice posiluje individuální odpovědnost ministrů, nezavádí ale žádný řízený koordinační

⁸⁴ Rozsudek *Bundesverfassungsgericht* [Spolkového ústavního soudu] ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 1 BvR 2656/18, 1 BvR 78/20, 1 BvR 96/20 a 1 BvR 288/20.

⁸⁵ Intergenerational contract for the climate. Online. Bundesregierung.de, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.alttinget.dk/artikel/ny-maaling-den-groenne-dagsorden-tager-en-suveran-foersteplads>

⁸⁶ *Ibidem*, s. 131.

mechanismus, který by zajistil jejich vzájemnou spolupráci. Přijetí klimatického zákona předcházela jednání tzv. klimatického kabinetu (*Klimakabinett*) sdružujícího klíčová ministerstva v čele s kancléřkou, která zahrnovala jednání na úrovni ministrů, státních tajemníků i zaměstnanců. Přestože byla jednání klimatického kabinetu považována za dobrou praxi,⁸⁷ žádný podobný způsob institucionalizované meziresortní spolupráce se součástí klimatického zákona nestal.

Zavedený mechanismus bývá označován za „inovativní“⁸⁸, „unikátní“⁸⁹ nebo dokonce za „nejdůkladnější sektorový mechanismus“⁹⁰. Přesto byla v roce 2024 současně vládnoucí koalicí Sociálnědemokratické strany (SPD), Strany zelených a Svobodné demokratické strany (FDP) schválena novela, která od něj částečně upouští.⁹¹

Jedním z hlavních cílů novely je přechod od sektorové odpovědnosti k flexibilnější meziodvětvové spolupráci.⁹² Novela především ruší povinnost ministerstev přijímat okamžité akční programy. Místo sektorových emisních stropů je nově rozhodujícím faktorem prognóza celkových ročních emisí. Pokud Rada odborníků pro změnu klimatu jako nezávislý odborný orgán na základě prognózy vyhodnotí, že celkový emisní strop bude překročen ve dvou po sobě jdoucích letech, musí všechna ministerstva (zejména ta, jejichž resorty přispívají k překročení stropu) předložit návrhy dalších opatření, a to včetně mezisektorových opatření. Vláda následně rozhodne, která z navrhovaných opatření učiní.⁹³

Připravovaná novela se stala předmětem kritiky některých neziskových organizací⁹⁴, územních samospráv i právníků⁹⁵ a byla označena za pokus o oslabení režimu německého klimatického zákona. Schválená novela byla zároveň napade-

⁸⁷ FLACHSLAND, LEVI, Germany's Federal Climate Change Act..., s. 128–129.

⁸⁸ DUWE, Matthias a BODLE, Ralph. 'Paris Compatible' Climate Change Acts? National Framework Legislation in an International World. In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 67.

⁸⁹ EVANS et al., The landscape of national climate framework laws in Europe..., s. 3.

⁹⁰ DUWE, EVANS, Climate Laws in Europe..., s. 30.

⁹¹ Federální zákon o ochraně klimatu z 12. prosince 2019 (*Bundes-Klimaschutzgesetz*, BGBl. I S. 2513), ve znění článku 1 novelizačního zákona ze dne 15. července 2024.

⁹² Gesetzentwurf der Bundesregierung, Entwurf eines Zweiten Gesetzes zur Änderung des Bundes-Klimaschutzgesetzes. Online. Bundestag, 11. 9. 2023, s. 14. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/20/082/2008290.pdf>

⁹³ Čl. 8 Federálního zákona o ochraně klimatu z 12. prosince 2019 (*Bundes-Klimaschutzgesetz*, BGBl. I S. 2513), ve znění článku 1 novelizačního zákona ze dne 15. července 2024.

⁹⁴ Climate council warns Germany against 'pushing off' responsibility to Europe. Online. Clean Energy Wire, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.cleanenergywire.org/news/climate-council-warns-germany-against-pushing-responsibility-europe>; German coalition ends climate policy deadlock with contentious reform plans. Online. *Clean Energy Wire*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.cleanenergywire.org/news/german-coalition-ends-climate-policy-deadlock-contentious-reform-plans>

⁹⁵ Experten kritisieren Klimaschutzgesetz. Online. *Bundestag*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/presse/hib/kurzmeldung-976158>

na u Ústavního soudu – výsledek přezkumu není v době finalizace článku dosud znám.⁹⁶

Posoudit argumenty předkladatelů návrhu novely není snadné už proto, že důvodová zpráva není příliš podrobná. Uvádí sice, že se při uplatňování okamžitých programů vyskytovaly v praxi problémy a že stávající mechanismus není dostatečně flexibilní, neříká ale, v čem přesně měly tyto potíže spočívat.⁹⁷ V obecné rovině lze říci, že německý klimatický zákon je sice ambiciózní, zároveň ale i v některých ohledech poměrně rigidní. Roční intervaly, ve kterých je posuzováno naplňování sektorových cílů, jsou relativně krátké a v kombinaci s předem stanovenými emisními stropy může jejich důsledné dodržování vést k přijímání nepřilíš efektivních opatření zaměřených na krátkodobé účinky.

Zároveň je důležité zdůraznit, že novela neruší odpovědnost ministerstev jako takovou. Nadále bude zveřejňováno, kolik který sektor vyprodukoval emisí, a zákon předpokládá intenzivnější zapojení dotyčného ministerstva do přípravy návrhů opatření.⁹⁸

Novela zároveň inovativním způsobem řeší další nedostatek klimatického zákona – jeho orientaci na již vyprodukované emise. Klimatický zákon před novelou situace, kdy ministerstva nedodržení sektorových emisních rozpočtů předvídají již před uplynutím kritického období, neřešil, a celý proces nápravných opatření tím byl znatelně opožděn⁹⁹

Mluvit o „backslidingu“ proto může být v tomto případě unáhlené. U klimatických zákonů neplatí pravidlo, že čím ambicióznější a podrobnější zákon je, tím větší má šanci na úspěšnou implementaci. Přístup založený na sdílení úsilí, tedy rozložení odpovědnosti mezi jednotlivá ministerstva nebo jiné orgány, může být naopak příliš komplikovaný a vést k potlačení mezisektorové spolupráce, jak to identifikovala studie *ClientEarth* z roku 2021 v případě mexického a francouzského klimatického zákona.¹⁰⁰

⁹⁶ German climate lawsuits advance. Online. Argusmedia.com, 18. 8. 2025. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.argusmedia.com/en/news-and-insights/latest-market-news/2722336-german-climate-lawsuits-advance>

⁹⁷ Gesetzentwurf der Bundesregierung, Entwurf eines Zweiten Gesetzes zur Änderung des Bundes-Klimaschutzgesetzes..., s. 14.

⁹⁸ Čl. 8 odst. 2 Federálního zákona o ochraně klimatu z 12. prosince 2019 (*Bundes-Klimaschutzgesetz*, BGBl. I S. 2513), ve znění článku 1 novelizačního zákona ze dne 15. července 2024.

⁹⁹ Čl. 5a ve spojení c čl. 8 odst. 1 Federálního zákona o ochraně klimatu z roku 2019 (*Bundes-Klimaschutzgesetz*), ve znění článku 1 novelizačního zákona ze dne 15. července 2024.

¹⁰⁰ Navigating Net-Zero Global Lessons in Climate Law-making. Online. ClientEarth, 2021, s. 33. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.clientearth.org/media/eg1ajv4x/net-zero-report-1210-final-corrections.pdf>

Irsko: Symbolická legislativa

Přestože první pokusy o vytvoření irského klimatického zákona probíhaly už od roku 2005, Zákon o ochraně klimatu a nízkouhlíkovém rozvoji¹⁰¹ („irský klimatický zákon“) byl úspěšně schválen až o celých deset let později. V počátečních fázích jeho přípravy byl pro politickou reprezentaci i kampaň občanského sektoru zdrojem inspirace klimatický zákon Velké Británie z roku 2008.¹⁰² Podmínky, ve kterých irský klimatický zákon vznikal, se ale v několika ohledech zásadně lišily. To se nakonec projevilo i na výsledné podobě zákona.

V první řadě nebyla klimatická změna nikdy prioritou žádné irské politické strany. Výjimku představovala Strana zelených, která sice jakou součást vládnoucí koalice v letech 2007–2011 předložila vlastní návrh klimatického zákona,¹⁰³ ten ale nezískal dostatečnou podporu.¹⁰⁴

Oproti podmínkám ve Velké Británii chyběla irskému klimatickému zákonu také podpora podnikatelských zájmových skupin. To se týkalo zejména zemědělského sektoru, který hraje v Irsku historicky důležitou roli a který zároveň dlouhodobě nejvíce přispívá k národní produkci skleníkových plynů.¹⁰⁵ Příprava zákona narážela také na silný a vytrvalý odpor některých zástupců státní správy, kteří nechtěli mít „svázané ruce“.¹⁰⁶

Obzvlášť hlasitě zaznívaly obavy z vymahatelnosti klimatických cílů. Ty měly být původně vyřešeny ustanovením, které by žalovatelnost státu za neplnění klimatických cílů výslovně vyloučilo, nakonec však byly klimatické cíle ze zákona vypuštěny.¹⁰⁷ Čl. 3 odst. 1 klimatického zákona pouze jako účel národního mitigačního plánu a národního adaptačního rámce uváděl „*umožnění státu usilovat a dosáhnout přechodu na nízkouhlíkové, klimaticky odolné a environmentálně udržitelné hospodářství do konce roku 2050.*“

Zákon měl i řadu dalších nedostatků, kvůli kterým býval charakterizován jako symbolický či dokonce jako velmi symbolický, zejména v porovnání s ambiciózní-

¹⁰¹ Zákon č. 46, o opatřeních v oblasti klimatu a nízkouhlíkovém rozvoji z roku 2015 (Climate Action and Low Carbon Development Act 2015).

¹⁰² TORNEY, Diarmuid. Climate laws in small European states: symbolic legislation and limits of diffusion in Ireland and Finland. *Environmental Politics*. 2019, roč. 28, č. 6, s. 1133.

¹⁰³ JACKSON, Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015..., s. 135–136.

¹⁰⁴ Ve stejném období, ale o několik měsíců dříve, byl předložen návrh klimatického zákona meziparlamentní komisí, který měl širší podporu napříč politickými stranami. Strana zelených byla později kritizována za to, že trvala na svém návrhu, místo aby podpořila návrh s větší šancí na úspěch. Viz JACKSON, Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015..., s. 152.

¹⁰⁵ JACKSON, Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015..., s. 130; TORNEY, Climate laws in small European states..., s. 1138.

¹⁰⁶ TORNEY, Diarmuid. If at first you don't succeed: the development of climate change legislation in Ireland?. *Irish Political Studies*. 2017, roč. 32, č. 2, s. 261.

¹⁰⁷ MUINZER, Conceptualising and Formulating National Climate Change Acts..., s. 241–242.

nějším britským zákonem.¹⁰⁸ Symbolickou environmentální legislativu představují takové právní předpisy, které jsou navzdory svým často oficiálně deklarovaným ambiciózním cílům navrženy tak, aby zůstaly neefektivní.¹⁰⁹

Newig identifikuje čtyři podmínky, které zvyšují pravděpodobnost přijetí symbolické environmentální legislativy, a to 1. jestliže existuje silný politický tlak na její přijetí, 2. jedná se o společenský problém, který nemá jednoznačné řešení nebo má jediné řešení, jehož krátkodobé náklady převažují nad krátkodobými přínosy, 3. je zde přítomný společenský konflikt mezi zainteresovanými skupinami a 4. předmětná politická otázka je komplexní a nepřehledná.¹¹⁰ V oblasti ochrany klimatu mohou mít politici tendenci vytvářet symbolické zákony zejména kvůli složitosti problematiky a velkému mezinárodní tlaku.¹¹¹

Z podmínek, které podle Newig zvyšují pravděpodobnost přijetí symbolické environmentální legislativy, byl v tomto případě viditelný zejména mezinárodní i vnitrostátní tlak na přijetí klimatického zákona¹¹² a společenský konflikt spočívající v odporu zemědělského a podnikatelského sektoru i části státní správy.

Zákon sice zřídil po vzoru Velké Británie nezávislý odborný orgán – Poradní sbor pro změnu klimatu, nesvěřil mu ale žádné zásadní pravomoci. Poradní sbor měl především radit ministrům a vládě při přípravě strategických dokumentů a vypracovávat výroční zprávy o dosaženém pokroku. Kvůli absenci klimatických cílů a uhlíkového rozpočtování se ale na rozdíl od britského Výboru pro změnu klimatu nemohl podílet na jejich tvorbě ani hodnocení jejich naplňování.¹¹³ Předmětem kritiky se staly i některé vágně formulované povinnosti. Například při jmenování členů Poradního sboru měl ministr životního prostředí zohlednit pluralitu odborného zázemí členů sboru, nebyla to ale jeho povinnost, a tak se osmi z jedenácti členů stali lidé s primárně ekonomickou expertíзой.¹¹⁴

Navzdory tomu, že byly mitigační cíle ze zákona vypuštěny, se irská vláda před soudem stejně ocitla. Na základě žaloby podané nevládní organizací *Friends of the Irish Environment* prohlásil v červenci 2020 Nejvyšší soud Irska Národní mitigační plán z roku 2017 za nezákonný. Podle soudu ustanovení klimatického zákona vyžadují, aby mitigační opatření obsažená v národním mitigačním plánu pokrývala celé

¹⁰⁸ JACKSON, Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015..., s. 144; TORNEY, Climate laws in small European states..., s. 1138–1140.

¹⁰⁹ NEWIG, Jens. Symbolic Environmental Legislation and Societal Self-Deception. *Environmental Politics*. 2007, roč. 16, č. 2, s. 276–296.

¹¹⁰ *Ibidem*, s. 277.

¹¹¹ TORNEY, Climate laws in small European states..., s. 1127.

¹¹² *Ibidem*, s. 1138.

¹¹³ *Ibidem*, s. 1133.

¹¹⁴ JACKSON, Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015..., s. 144–145.

období až do roku 2050, a aby byla natolik konkrétní, aby si rozumná a zainteresovaná osoba mohla učinit úsudek o tom, zda je plán realistický.¹¹⁵

Klimatický zákon z roku 2015 byl předmětem dlouhodobé kritiky umocňované špatnými výsledky Irska v boji s klimatickou změnou,¹¹⁶ až v roce 2018 vzešel od Občanského shromáždění impuls k jeho revizi. Orgán složený z předsedy a 99 náhodně vybraných občanů vypracoval zprávu s názvem „Jak může stát udělat z Irska lídra v boji proti změně klimatu“¹¹⁷, kterou se následně zabýval Společný výbor parlamentu pro opatření v oblasti klimatu (*Joint Oireachtas Committee on Climate Action – JOCCA*). Výbor v březnu 2019 předložil vládě detailní zprávu, která zahrnovala mj. i doporučení novelizovat klimatický zákon z roku 2015.¹¹⁸ Vláda se následně v Akčním klimatickém plánu z roku 2019 zavázala připravit nový klimatický zákon, který bude obsahovat klimatický cíl do roku 2050, zavede požadavek uhlíkového rozpočtování a stanoví povinnost vlády určovat emisní stropy pro jednotlivé sektory.¹¹⁹

Nový klimatický zákon, resp. rozsáhlá novelizace původního zákona z roku 2015, byl schválen v červenci 2021 a napravil mnohé nedostatky, které byly vyčítány původnímu zákonu. Stanovil cíl dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050 a zavedl uhlíkové rozpočtování s výhledem na tři po sobě jdoucí pětiletá období i pravidelné určování sektorových emisních stropů.¹²⁰ Poradní sbor pro změnu klimatu získal nové kompetence – nyní mj. předkládá ministru životního prostředí návrh programu uhlíkového rozpočtu a jeho změn a ve výroční zprávě hodnotí dodržování uhlíkového rozpočtu a sektorových emisních stropů.¹²¹

5. Závěr a doporučení pro českou legislativní praxi

Klimatický zákon plní různé funkce a má řadu pozitivních dopadů. Stanovuje závazné dlouhodobé klimatické cíle a zajišťuje jejich dodržování, vytváří právní rámec ochrany klimatu, pomáhá ochranu klimatu prioritizovat, orientuje klimatic-

¹¹⁵ Rozsudek *The Supreme Court of Ireland* [Nejvyššího soudu Irska] ze dne 31. 7. 2020, sp. zn. 205/19, bod 9. 2.

¹¹⁶ TORNEY, *Climate laws in small European states...*, s. 1139.

¹¹⁷ Third Report and Recommendations of the Citizens' Assembly: How the State can make Ireland a Leader in tackling Climate Change. Online. *Citizensassembly.ie*, 18. 4. 2018, s. 67. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://citizensassembly.ie/wp-content/uploads/2023/02/ThirdReportClimate-Change-Report-Final.pdf>

¹¹⁸ O'NEILL, Sadhbh a ALBLAS, Edwin. Climate litigation, politics and policy change: Lessons from Urgenda and Climate Case Ireland? In: ROBBINS, David; TORNEY, Diarmuid a BRERETON, Pat (ed.). *Ireland and the climate crisis*. London: Palgrave Macmillan, 2020, s. 67.

¹¹⁹ Climate Action Plan 2019 To Tackle Climate Breakdown. Online. *Government of Ireland, Department of the Environment, Climate and Communications*, 17. 6. 2019, s. 39-40. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://assets.gov.ie/25419/c97cdecdf8c49ab976e773d4e11e515.pdf>

¹²⁰ § 3 odst. 1 a 2 zákona č. 46, o opatřeních v oblasti klimatu a nízkouhlíkovém rozvoji z roku 2015 (Climate Action and Low Carbon Development Act 2015).

¹²¹ § 11 zákona č. 46, o opatřeních v oblasti klimatu a nízkouhlíkovém rozvoji z roku 2015 (Climate Action and Low Carbon Development Act 2015).

kou politiku státu směrem k hlubším strukturálním změnám a je impulsem k další normotvorbě. Forma zákona vytváří pevnější a předvídatelnější základ ochrany klimatu než nezávazná politika a chrání jej před zásahy výkonné moci. Zákon by ale zároveň měl zůstat dostatečně flexibilní se schopností reagovat na změnu okolností, kterou může být např. změna unijní legislativy. Toho je možné dosáhnout mj. mechanismem pro revizi klimatických cílů, která nebude vyžadovat změnu zákona. Příkladem může být německý klimatický zákon, který stanovuje pevné dlouhodobé a střednědobé cíle, změnu ročních emisních stropů ale ponechává primárně na vládě a není vyžadována forma zákona.

Studie klimatických zákonů naznačují, že pro vznik kvalitního klimatického zákona jsou rozhodující tři kritéria: robustní právní rámec schopný usměrňovat klimatickou politiku bez ohledu na proměnlivost politického zastoupení, „správná“ úroveň ambicióznosti zajišťující efektivitu zákona a správné institucionální nastavení.¹²² Ideální podoba každého klimatického zákona nicméně závisí na specifickém národním kontextu a potřebách konkrétního státu.

Zkušenosti ze zahraničí popsané v tomto článku odhalily, jak byla zmíněná kritéria naplňována v konkrétních případech, a to právě s ohledem na národní kontext a odlišné podmínky, ve kterých klimatický zákon vznikal. Zkušenosti z těchto států poskytují cenný zdroj ponaučení, neboť poukazují na některé trendy v tvorbě a uplatňování klimatických zákonů, které mohou být využitelné i pro českou praxi.

Případ z Belgie ukázal, že politický realismus je klíčový a příliš ambiciózní návrh zákona může vést k jeho odmítnutí jako celku. Rozhodující není pouze zastoupení ideologických proudů v parlamentu, ale i celkový diskurz v tématu klimatické změny a správné načasování. Vhodné načasování je dáno i fází volebního cyklu, důsledky se nicméně mezi analyzovanými státy liší. Zatímco v Belgii vedlo předložení návrhu těsně před volbami k uspěchanému procesu završenému zamítnutím zákona, v Dánsku stejný postup pomohl politizovat téma klimatické změny a připravit tak půdu pro schválení ambiciózní legislativy na počátku následujícího volebního období. S ohledem na všeobecnou odmítavost české společnosti vůči politikám spojeným s ochranou klimatu a propastný rozdíl v tomto postoji mezi Českem a Dánskem¹²³ je však obtížné říct, nakolik je dánská zkušenost přenositelná.

Případ Belgie ukazuje ještě jednu zajímavou věc, a to že i neúspěšný pokus o přijetí klimatického zákona může mít pozitivní dopady, například otevření debaty a posílení tlaku na změny v budoucnu. Domnívám se, že právě tohoto potenciálu (by) měli co nejlépe využít autoři prvního návrhu českého klimatického zákona,

¹²² RÜDINGER, Andreas, et al. Towards Paris-compatible climate governance frameworks. Online. Paris: IDDRI, 2018 [cit. 2025-09-20]. Dostupné z: https://www.iddri.org/sites/default/files/PDF/Publications/Catalogue%20Idri/Etude/201806-ST0418-paris%20compatible%20gov%20frameworks_1.pdf

¹²³ Climate change. Online. Eurobarometr, 2025. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472>

kteřý nebyl postoupen do legislativního procesu. Dosud se tak – s ohledem na absenci mediálního pokrytí a veřejného vyjádření k návrhu od jeho tvůrců – podle mého názoru nestalo.

Jak bylo popsáno v části článku k vlivům na tvorbu klimatických zákonů, vznik klimatických zákonů mohou negativně ovlivnit společenské krize, odpor zájmových skupin nebo nízká angažovanost občanské společnosti. Důležitou roli občanské společnosti v nastolování agendy dokládá vliv klimatických kampaní téměř ve všech analyzovaných státech. Případové studie Irska, Dánska a Německa potvrzují rovněž nezanedbatelný vliv zájmových skupin. Zatímco v Irsku přispěla zemědělská a podnikatelská lobby k vyřazení klimatických cílů z návrhu zákona a přijetí pouze symbolické legislativy, v Německu naopak podpora ze strany průmyslového sektoru vytvořila příznivé prostředí pro přijetí ambiciózní legislativy.

Obě zkušenosti ukázaly, že zapojení zástupců soukromého sektoru může být pro přijetí kvalitní klimatické legislativy klíčové. Příkladem dobré praxe, kterým by se Česko mohlo inspirovat, jsou dánská klimatická partnerství, díky kterým byli do procesu tvorby druhého klimatického zákona zapojeni zástupci dánského průmyslu a které umožnilo nastolit „sociální smír“ ještě před samotným schválením zákona. Důkazem, že zájmy soukromých společností mohou být v souladu s ambiciózní klimatickou politikou státu, dokládá i příklad Estonska, kde vzešla iniciativa k přijetí klimatického zákona přímo od soukromých společností, které chtěly větší jistotu při plánování investic.

Zkušenosti s německým klimatickým zákonem potvrzují, že nejen pevně stanovené závazky, ale také flexibilita klimatického zákona je pro naplňování jeho účelu klíčová. Rozdělení odpovědnosti mezi sektory je důležitým krokem k zajištění celkového snižování emisí, neméně podstatná je však také koordinace sektorů a možnost rozložit si úsilí podle aktuálních možností. Oba aspekty by měly být v klimatických zákonech zastoupeny a vhodně vyváženy.

Podobný osud by mohl potkat také první český klimatický zákon, pokud by byl schválen v navržené podobě. Návrh zákona stejně jako původní znění německého předpisu silně spoléhá na odpovědnost jednotlivých ministerstev. Společně s nízkou orientací návrhu na stanovení konkrétních vymahatelných povinností by mohlo dojít k tomu, že zákon nebude umožňovat efektivní meziresortní přístup a sdílení úsilí pro naplňování klimatických cílů.¹²⁴ Případně další legislativní iniciativy by proto měly posílit meziresortní spolupráci a nespoléhat pouze na individuální odpovědnost ministrů.

Na německém případě je možné ilustrovat také jeden z možných negativních dopadů přijetí příliš ambiciózní legislativy, a to že každá následující změna může

¹²⁴ BALOUNOVÁ, Eva a SNOPKOVÁ, Tereza. Towards the adoption of climate change acts in the Visegrad Group countries. *Review of European, Comparative & International Environmental Law*. 2024, roč. 33, č. 3, s. 602.

být veřejností vnímána jako krok zpět vedoucí k oslabení klimatické politiky státu. I z toho důvodu by měl být obsah českého klimatického zákona ambiciózní, ale zároveň dostatečně realistický s ohledem na kapacity státních orgánů a flexibilní vůči možným změnám (jako byla např. energetická krize v návaznosti na ruskou invazi na Ukrajině).

Poslední část analýzy popsala okolnosti, které v Irsku zapříčinily přijetí pouze symbolické právní úpravy. Opět potvrdila to, co naznačují odborné studie – významnou roli hraje v procesu schvalování klimatického zákona politický tlak a přítomnost společenského konfliktu. V tomto případě se k již popsanému vlivu zájmových skupin a odporu části státní správy podepsaly také obavy z vymahatelnosti zákona.

Český návrh zákona je i v tomto ohledu nebývale ambiciózní – v § 5 obsahuje jak výslovnou úpravu soudní ochrany (byť podle názoru autorky článku s poněkud zvláštní konstrukcí pasivní věcné legitimace), tak i odkaz na přepis upravující odpovědnost fyzických a právnických osob za poškození klimatu¹²⁵. Z důvodové zprávy ani není zřejmé, jestli měli autoři na mysli nový předpis upravující nové skutkové podstaty spočívající v narušení ochrany klimatu, nebo jestli toto ustanovení mínili spíše jako odkaz na některé aktuální složkové předpisy. I s ohledem na možnou resistenci vůči zákonu, která může vycházet z nejasností ohledně možných postihů za jeho porušení (a to jak ze strany státu, tak ze strany jednotlivců), by bylo vhodné tento aspekt klimatického zákona legislativně upravit co nejpřesněji a srozumitelně komunikovat veřejnosti již se zveřejněním návrhu, jaká práva a povinnosti pro ně z nového předpisu vyplývají.

Téma klimatických zákonů je velmi široké. Ambicí tohoto textu nebylo uchopit jej komplexně, ale doplnit existující literaturu o některé často opomíjené aspekty, a to s využitím případových studií z několika evropských států, kde byl klimatický zákon schválen, nebo kde o to byl přinejmenším učiněn pokus. S ohledem na omezené zdroje, které jsou ke klimatickým zákonům dostupné v české odborné literatuře, je žádoucí, aby byly podobným způsobem analyzovány i další klimatické zákony a zkušenosti s jejich schválením či uplatňování. Poměrně málo (a to i v zahraniční literatuře) bylo napsáno zejména k tomu, co následuje po schválení zákona – jeho implementace a vymáhání stanovených povinností. Právě tyto oblasti by se měly stát předmětem intenzivnějšího výzkumného zájmu.

¹²⁵ Tato část návrhu je označena jako „fakultativní“.

Použité zdroje

AVERCHENKOVA, Alina a GUZMAN, Luis S. Mexico's General Law on Climate Change: Key achievements and challenges ahead. Online. *LSE Grantham Research Institute*, 2018. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2018/11/Policy_report_Mexico%E2%80%99s-General-Law-on-Climate-Change-Key-achievements-and-challenges-ahead-29pp_AverchenkovaGuzman-1.pdf

BALOUNOVÁ, Eva a SNOPOKOVÁ, Tereza. Český klimatický zákon – nutnost nebo...? *České právo životního prostředí*. 2023, č. 67, s. 13–39.

BALOUNOVÁ, Eva a SNOPOKOVÁ, Tereza. Towards the adoption of climate change acts in the Visegrad Group countries. *Review of European, Comparative & International Environmental Law*. 2024, roč. 33, č. 3, s. 592–603.

Bundes-klimaschutzgesetz vom 12. Dezember 2019 (BGBl. I S. 2513), zuletzt geändert durch Artikel 1 des Gesetzes vom 15. Juli 2024 (BGBl. 2024 I Nr. 235). Online. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/ksg/BJNR251310019.html>

CLARE, Abbie; FANKHAUSER, Sam a GENNAIOLI, Caterina. The national and international drivers of climate change legislation. In: AVERCHENKOVA, Alina; FANKHAUSER, Sam a NACHMANY, Michal (ed.). *Trends in climate change legislation*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2017, s. 19–36.

Climate Action Plan 2019 To Tackle Climate Breakdown. Online. *Government of Ireland, Department of the Environment, Climate and Communications*, 17. 6. 2019. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://assets.gov.ie/25419/c97cdecddf8c49ab976e-773d4e11e515.pdf>

Climate council warns Germany against ‚pushing off‘ responsibility to Europe. Online. *Clean Energy Wire*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.cleaneenergywire.org/news/climate-council-warns-germany-against-pushing-responsibility-europe>

Climate change. Online. *Eurobarometr*, 2025. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3472>

COEN, David, KREIENKAMP, Julia a PEGRAM, Tom. Multilevel Governance of Global Climate Change – Problems, Policies, and Politics. Online. *GLOBE Project*, 30. 11. 2020. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.globe-project.eu/multilevel-governance-of-global-climate-change-problems-policies-and-politics_11368.pdf

Dansk kimalov nu. Online. *Borgerforslag*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.borgerforslag.dk/se-og-stoet-forslag/?Id=FT-02233>

DUWE, Matthias a BODLE, Ralph. 'Paris Compatible' Climate Change Acts? National Framework Legislation in an International World. In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 43–68.

DUWE, Matthias a EVANS, Nicholas. Climate Laws in Europe: Good Practices in Net-Zero Management. Online. *Ecologic Institute*, 2020. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2020/climatelawsineurope_fullreport_0.pdf

Emise skleníkových plynů v ČR podle sektorů. Online. *Fakta o klimatu*, 10. 3. 2023. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://faktaoklimatu.cz/infografiky/emise-cr>

EVANS, Nicholas et al. The landscape of national climate framework laws in Europe. Online. *Ecologic Institute*, 13. 9. 2023. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.ecologic.eu/sites/default/files/publication/2023/Ecologic_Landscape%20of%20climate%20framework%20laws%20in%20Europe%20-%20Status%20update%202023.pdf

Experten kritisieren Klimaschutzgesetz. Online. *Bundestag*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/presse/hib/kurzmeldungen-976158>

FANKHAUSER, Sam, AVERCHENKOVA, Alina a FINNEGAN, Jared. 10 years of the UK Climate Change Act. Online. *LSE Grantham Research Institute*, 2018. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://www.lse.ac.uk/GranthamInstitute/wp-content/uploads/2018/03/10-Years-of-the-UK-Climate-Change-Act_Fankhauser-et-al.pdf

Federální zákon o ochraně klimatu z 12. prosince 2019 (Bundes-Klimaschutzgesetz, BGBl. I S. 2513).

FERMEGLIA, Matteo. When decentralization strikes back: The example of climate governance in Belgium. *Revista d'estudis autonòmics i federals*. 2023, č. 37, s. 93–126.

FLACHSLAND, Christian a LEVI, Sebastian. Germany's Federal Climate Change Act. *Environmental Politics*. 2021, roč. 30, č. 3, s. 118–140.

Forslag til Lov om et klimaråd, klimapolitisk redegørelse og fastsættelse af nationale klimamålsætninger. Online. *Retsinformation.dk*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201312L00161>

German climate lawsuits advance. Online. *Argusmedia.com*, 18. 8. 2025. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.argusmedia.com/en/news-and-insights/latest-market-news/2722336-german-climate-lawsuits-advance>

German coalition ends climate policy deadlock with contentious reform plans. Online. *Clean Energy Wire*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.cleanenergywire.org/news/german-coalition-ends-climate-policy-deadlock-contentious-reform-plans>

Gesetzentwurf der Bundesregierung, Entwurf eines Zweiten Gesetzes zur Änderung des Bundes-Klimaschutzgesetzes. Online. *Bundestag*, 11. 9. 2023. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://dserver.bundestag.de/btd/20/082/2008290.pdf>

HUANG, Jennifer. Exploring Climate Framework Laws and the Future of Climate Action. *Pace Environmental Law Review*. 2021, roč. 38, č. 2, s. 285–326.

Intergenerational contract for the climate. Online. *Bundesregierung.de*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.altinget.dk/artikel/ny-maalingsden-groenne-dagsorden-tager-en-suveraen-foersteplads>

JACKSON, Andrew. Ireland's Climate Action and Low Carbon Development Act 2015: Symbolic Legislation, Trojan Horse, Stepping Stone? In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 129–152.

KARLSSON, Mikael. Sweden's Climate Act – its origin and emergence. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1132–1145.

Klima- og energiminister vil sænke klimaambition. Online. *Politiken.dk*, 19. 8. 2015. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://politiken.dk/klima/art5592792/Klima-og-energiminister-vil-s%C3%A6nke-klimaambition>

KOKEŠ, Marian. Vybrané nedostatky zákonodárneho procesu z pohľadu teórie zákonodárství a judikatury Ústavného soudu ČR. 2014. Dizertační práce. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta.

MACKAILL-HILL, Harriet a MASCOLO, Federico. Climate Laws in Europe: Essential for achieving climate neutrality. Online. *Germanwatch*, 2022. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.germanwatch.org/sites/default/files/climate-laws-briefing-eng.pdf>

MATTI, Simon, PETERSSON, Christer a SÖDERBERG, Charlotta. The Swedish climate policy framework as a means for climate policy integration: an assessment. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1146–1158.

MUINZER, Thomas L. Conceptualising and Formulating National Climate Change Acts. In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation*. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 227–258.

MUINZER, Thomas L. What are national 'climate change acts'? *Journal of Energy & Natural Resources Law*. 2021, roč. 39, č. 4, s. 419–438.

MUINZER, Thomas L. What Do We Mean When We Talk about National 'Climate Change Acts' and How Important are They in the Context of International Climate Law? In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change Acts: The emergen-*

ce, form and nature of national framework climate legislation. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 11–42.

NASH, Sarah .L, TORNEY, Diarmuid a MATTI, Simon. Climate Change Acts: Origins, Dynamics, and Consequences. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1111–1119.

NASH, Sarah L. a STEURER, Reinhard. Climate Change Acts in Scotland, Austria, Denmark and Sweden: the role of discourse and deliberation. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1120–1131.

NASH, Sarah L. a STEURER, Reinhard. From symbolism to substance: what the renewal of the Danish climate change act tells us about the driving forces behind policy change. *Environmental Politics*. 2022, roč. 31, č. 3, s. 453–477.

NASH, Sarah L. a STEURER, Reinhard. Taking stock of Climate Change Acts in Europe: living policy processes or symbolic gestures?. *Climate Policy*. 2019, roč. 19, č. 8, s. 1052–1065.

Navigating Net-Zero Global Lessons in Climate Law-making. Online. *ClientEarth*, 2021. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.clientearth.org/media/eg1ajv4x/net-zero-report-1210-final-corrections.pdf>

NEWIG, Jens. Symbolic Environmental Legislation and Societal Self-Deception. *Environmental Politics*. 2007, roč. 16, č. 2, s. 276–296.

Ny måling: Den grønne dagsorden tager en suveræn førsteplads. Online. *Altinget.dk*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.alinget.dk/artikel/ny-maaling-den-groenne-dagsorden-tager-en-suveraen-foersteplads>

O'NEILL, Sadhbh a ALBLAS, Edwin. Climate litigation, politics and policy change: Lessons from Urgenda and Climate Case Ireland? In: ROBBINS, David; TORNEY, Diarmuid a BRERETON, Pat (ed.). *Ireland and the climate crisis*. London: Palgrave Macmillan, 2020, s. 57–72.

OECD Environmental Performance Reviews: Czech Republic 2018. Online. *OECD Publishing*, 2018 [cit. 2025-09-21]. ISBN 978-92-64-30095-8. Dostupné z: https://www.oecd.org/en/publications/czech-republic-2018_9789264300958-en.html

ORSINI, Amandine, COBUT, Loïc a GABORIT, Maxime. Climate change acts non-adoption as potential for renewed expertise and climate activism: the Belgian case. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1205–1217. Z přepisu poskytnutého autorkou dostupného z: https://www.researchgate.net/publication/354888646_Climate_change_acts_non-adoption_as_potential_for_renewed_expertise_and_climate_activism_the_Belgian_case

ORSINI, Amandine. The Rise of Belgium as a Multilateral Climate-Security Actor: Analysis of Evolving Climate and Security Policies (2009–2021). In: HARDT, Judith N. et al. (ed.). *Climate Security in the Anthropocene: Exploring the Approaches*

of *United Nations Security Council Member-States*. Cham: Springer International Publishing, 2023, s. 25–44.

Proposition de loi spéciale portant coordination de la politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions à l'égard du changement climatique et fixant ses objectifs globaux à long terme. Online. *Lachambre.be*, 20. 9. 2019. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.lachambre.be/FLWB/PDF/55/0406/55K0406001.pdf>

Proposition de loi spéciale portant coordination de la politique de l'autorité fédérale, des communautés et des régions à l'égard du changement climatique et fixant ses objectifs globaux à long terme. Online. *Dial.uclouvain.be*, 31. 1. 2019. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://dial.uclouvain.be/pr/boreal/object/boreal%3A222829/datastream/PDF_01/view

Rozsudek *Bundesverfassungsgericht* [Spolkového ústavního soudu] ze dne 24. 3. 2021, sp. zn. 1 BvR 2656/18, 1 BvR 78/20, 1 BvR 96/20 a 1 BvR 288/20.

Rozsudek *The Supreme Court of Ireland* [Nejvyššího soudu Irské republiky] ze dne 31. 7. 2020, sp. zn. 205/19, bod 9.2.

RÜDINGER, Andreas, et al. Towards Paris-compatible climate governance frameworks. Online. *Paris: IDDRI*, 2018 [cit. 2025-09-20]. Dostupné z: https://www.iddri.org/sites/default/files/PDF/Publications/Catalogue%20Iddri/Etude/201806-ST-0418-paris%20compatible%20gov%20frameworks_1.pdf

Seminář „Klimatické rady: Úloha vědecké expertízy a nezávislých poradních orgánů v ochraně klimatu“ pořádaný v Poslanecké sněmovně dne 18. 3. 2024. Online. *Videoarchiv Poslanecké sněmovny*, 2024. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://videoarchiv.psp.cz/playa.php?cast=3809>

SOLORIO, Israel. Leader on paper, laggard in practice: policy fragmentation and the multi-level paralysis in implementation of the Mexican Climate Act. *Climate Policy*. 2021, roč. 21, č. 9, s. 1175–1189.

SØRENSEN, Peter B. et al. Transition Towards 2030: Building Blocks for a Low-Carbon Society. Online. *Klimarådet*, 2017. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://klimaraadet.dk/sites/default/files/node/field_file/klimaraadet_rapport_no3_english.pdf

Sound of Green: The Danish Climate Partnerships show the immense potential of public-private climate action. Online. *Stateofgreen.com*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://stateofgreen.com/en/news/the-danish-climate-partnerships-show-the-immense-potential-of-public-private-climate-action/>

Stav životního prostředí. Online. *Indexprosperity.cz*, 4. 4. 2023. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://www.indexprosperity.cz/2023/stav-zivotniho-prostredi-2/>

TAYLOR, Prue. The New Zealand Legislation: Pursuing the 1.5 °C Target Using a Net Zero Approach. In: MUINZER, Thomas L. (ed.). *National Climate Change*

Acts: The emergence, form and nature of national framework climate legislation. Oxford, New York: Bloomsbury Publishing, 2020, s. 199–226.

THIJS, Nick, HAMMERSCHMID, Gerhard a PALARIC, Enora. A comparative overview of public administration characteristics and performance in EU28. Online. *Publications Office of the European Union*, 2018. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3e89d981-48fc-11e8-be1d-01aa75ed71a1/language-en>

Third Report and Recommendations of the Citizens' Assembly: How the State can make Ireland a Leader in tackling Climate Change. Online. *Citizensassembly.ie*, 18. 4. 2018. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://citizensassembly.ie/wp-content/uploads/2023/02/ThirdReportClimate-Change-Report-Final.pdf>

TORNEY, Diarmuid. Climate laws in small European states: symbolic legislation and limits of diffusion in Ireland and Finland. *Environmental Politics*. 2019, roč. 28, č. 6, s. 1124–1144.

TORNEY, Diarmuid. If at first you don't succeed: the development of climate change legislation in Ireland?. *Irish Political Studies*. 2017, roč. 32, č. 2, s. 247–267.

United Nations Treaty Collection. Online. *UN Treaty Collection*, nedatováno. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=_en

World Bank Reference Guide to Climate Change Framework Legislation. Online. *World Bank*, 2020. [cit. 2025-09-21]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/en/267111608646003221/pdf/World-Bank-Reference-Guide-to-Climate-Change-Framework-Legislation.pdf>

Zákon č. 1672, o zřízení systému projednání návrhů občanů v dánském parlamentu ze dne 26. prosince 2017 (Lov om etablering af en ordning for borgerforslag med henblik på behandling i Folketinget).

Zákon č. 46, o opatřeních v oblasti klimatu a nízkouhlíkovém rozvoji z roku 2015 (Climate Action and Low Carbon Development Act 2015).

Zákon č. 716, o Klimatické radě, stanovisku o klimatické politice a stanovení vnitrostátních cílů v oblasti klimatu ze dne 25. června 2014 (Lov om Klimarådet, klimapolitisk redegørelse og fastsættelse af nationale klimamålsætninge).

Zákon č. 956, o ochraně klimatu ze dne 26. června 2020 (Lov om klima).

O autorce:

Mgr. Iveta Kvardová je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

Klíčová slova: klimatické zákony, klimatická politika, legislativní proces, Pařížská dohoda

Abstrakt:

Článek se věnuje vzniku a vývoji klimatických zákonů jako relativně novému typu právní regulace, který reaguje na výzvy spojené se změnou klimatu. Sleduje proces jejich přijetí (či pokusu o něj) a následného uplatňování ve vybraných evropských státech. Text upozorňuje na skutečnost, že i přes rostoucí počet států s klimatickým zákonem zůstává tato problematika v odborné literatuře relativně málo prozkoumána, pokud jde o širší právní i politický kontext, neúspěšné legislativní pokusy či zkušenosti s implementací. Analytická část textu využívá metodu případových studií a soustředí se na čtyři státy vybrané na základě účelového výběru spočívajícího v identifikaci vhodných příkladů inspirativních pro českou legislativní praxi – Belgie, Dánsko, Německo a Irsko. Zvláštní pozornost je věnována otázce neúspěšného legislativního procesu v Belgii, sektorové odpovědnosti v Německu, participativním mechanismům v Dánsku a symbolické povaze původního irského zákona. Tyto příklady ukazují, jakou roli hrají v procesu schvalování klimatického zákona různé okolnosti, jako je vliv politické kultury, zapojení veřejnosti nebo odpor zájmových skupin, které mohou vést k přijetí ambiciózní nebo naopak pouze symbolické legislativy. Na základě zjištění autorka formuluje doporučení pro českou legislativní praxi. Zdůrazňuje přitom zejména potřebu nalézt při tvorbě klimatického zákona rovnováhu mezi ambiciózností, flexibilitou a politickým realismem.

FROM SYMBOLIC TO AMBITIOUS LEGISLATION: THE EMERGENCE AND EVOLUTION OF CLIMATE CHANGE ACTS IN AN INTERNATIONAL COMPARATIVE PERSPECTIVE

Abstract:

The article examines the emergence and development of climate laws as a relatively new type of legal regulation responding to the challenges of climate change. It traces the process of their adoption (or attempts at adoption) and subsequent application in selected European states. The text highlights that despite the growing number of countries with climate laws, this issue remains relatively underexplored in academic literature, particularly in relation to the broader legal and political context, failed legislative attempts, and implementation experiences. The analytical part of the article employs a case study method and focuses on four countries chosen through purposive sampling aimed at identifying examples relevant and inspirational for Czech legislative practice – Belgium, Denmark, Germany, and Ireland. Special attention is devoted to the failed legislative process in Belgium, sectoral responsibility in Germany, participatory mechanisms in Denmark, and the symbolic nature of the original Irish law. These examples illustrate how various factors, such as political culture, public participation, or resistance from interest groups, play a role in the adoption of climate legislation and may lead either to ambitious or merely symbolic laws. Based on these findings, the author formulates recommendations for Czech legislative practice, emphasizing in particular the need to strike a balance between ambition, flexibility, and political realism in the drafting of a climate law.

Keywords: Climate law, Climate Policy, Legislative process, Paris Agreement